

EĞİTİMDE FIRSAT EŞİT(SİZ)LİĞİ VE DENGİ ARAYIŞI: ÖZEL OKULLAR ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME

ALİ ÖZDEMİR
NURAY KARAGÖZ

POLİTİKA NOTLARI

İLKE PN 68 | Eylül 2025

İLKE YayınNo: 266

E-ISBN: 978-625-7684-00-2

DOI: <http://dx.doi.org/10.26414/pn68>

Editör: Ayhan Öz

Yayın Koordinatörü: Mehtap Nur Öksüz

Yayın Sekreteri: Zeynep Yalçıntaş

Tasarım: Mediha Demirden

Adres: Aziz Mahmut Hüdayi Mah. Türbe Kapısı Sk. No: 13 Üsküdar/İstanbul

Telefon: +90 216 532 63 70 | **E-posta:** epam@ilke.org.tr | **Web:** ilke.org.tr

İLKE Vakfı, toplumsal meselelerle ilgili bilgi, politika ve strateji üreten, karar alıcılara yol gösterecek araştırmalar yapan ve gelecek için gerekli birikimin oluşmasına katkı sağlayan bir sivil toplum kuruluşudur.

Bu politika notu Eğitim Politikaları Araştırma Merkezi (EPAM) tarafından hazırlanmıştır. EPAM, Türkiye’de eğitim alanının güçlenmesini sağlamak, eğitimde eşitliğin ve adaletin sağlanmasına katkı sunacak bir birikim oluşturmak amacıyla ihtiyaç odaklı, kanıta dayalı ve kapsayıcı çalışmalar yapar.

EĞİTİMDE FIRSAT EŞİT(SİZ)LİĞİ VE DENGİ ARAYIŞI: ÖZEL OKULLAR ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME

ÖZET

Türkiye’de özel okullar; ileri düzey dil eğitimi, gelişmiş teknolojik altyapı, psikososyal destek ve zengin sosyal etkinlik imkanlarıyla öğrencilerine önemli fırsatlar sunmaktadır. Ancak bu imkanlara yalnızca belirli bir sosyoekonomik kesimin erişebilmesi, eğitimde fırsat eşitliğini zedeleyen yapısal bir soruna işaret etmektedir. Bu politika notu, özel okullar ve devlet okulları arasında öğrenme ortamları, öğretmen niteliği, erişim koşulları ve akademik başarı gibi alanlarda ortaya çıkan farklılıkları analiz etmekte; bu farkların azaltılmasına yönelik kısa ve uzun vadeli, uygulanabilir politika önerileri sunmaktadır. Çalışma kapsamında, Finlandiya, Singapur, Güney Kore gibi ülkelerin eğitim sistemlerinden iyi uygulama örneklerine yer verilmiştir. Dünya genelinde uygulanan örnekler, devletin düzenleyici rolünün ve kamu okullarını güçlendirmeye yönelik politikaların önemini vurgulamaktadır. Bu çerçevede hazırlanan politika önerileri; Türkiye’de eğitimde fırsat eşitliğini güçlendirmeyi, devlet okullarının niteliğini artırmayı ve özel okulların sisteme katkısını kamu yararı doğrultusunda şekillendirmeyi hedeflemektedir. Bu doğrultuda, okul temelli bütçeleme modelinin hayata geçirilmesi, tam gün kamu anaokullarının yaygınlaştırılması ve özel okullarda bursluluk oranlarının artırılması gibi önerilere yer verilmektedir. Bu politika notu, söz konusu örnekler üzerinden daha kapsamlı bir çözüm çerçevesi sunmaktadır. Nihai amaç; tüm öğrencilerin nitelikli eğitime adil koşullarda erişimini mümkün kılacak, kapsayıcı ve sürdürülebilir bir eğitim ekosistemi oluşturmaktır.

Anahtar Kelimeler: Özel okullar, eğitimde fırsat eşitliği, eğitimde sosyoekonomik ayrışma, devlet okulları.

ABSTRACT

Private schools in Türkiye offer students considerable advantages through advanced language education, modern technological infrastructure, psychosocial support, and diverse extracurricular opportunities. Nevertheless, access to these resources is largely restricted to specific socioeconomic groups, highlighting a structural barrier to educational equity. This policy note examines disparities between public and private schools in terms of learning environments, teacher quality, access conditions, and academic achievement. It further proposes short- and long-term policy interventions aimed at reducing these inequalities. Drawing on international best practices from education systems such as Finland, Singapore, and South Korea, the analysis highlights the critical role of the state as a regulator and the importance of policies that strengthen public education. Recommended measures include the adoption of school-based budgeting, the expansion of full-day public preschools, and the increase of scholarship opportunities in private schools. Collectively, these proposals seek to enhance educational equity, improve the quality of public schools, and ensure that the contributions of private schools align with the public interest. The ultimate goal is to establish an inclusive and sustainable education system that guarantees all students fair access to quality learning opportunities.

Keywords: Private schools, educational equity, socioeconomic stratification, public schools.

YAZAR HAKKINDA

Ali Özdemir

Doç. Dr. Ali Özdemir. 1999 senesinden bu yana kamu ve özel sektörde, eğitimin çeşitli kademelerinde (matematik öğretmeni, MYO müdürü, üniversite öğretim görevlisi, eğitim ve olimpiyat koordinatörü) görev yapmıştır. Doktora derecesini “Yükseköğretim Kurumlarında Stratejik Yönetim İçin Bulanık Karar Verme Tabanlı Balanced Scorecard Yaklaşımı” konulu çalışmasıyla almıştır. 2021 yılında eğitim yönetimi alanında doçent olmuştur. Stratejik planlama, karar verme modelleri, kalite süreçleri ve yükseköğretim politikaları temel çalışma alanlarıdır. Marmara Üniversitesinde Uzaktan Eğitim Merkezi müdür yardımcılığı, stratejik planlama ekip liderliği ve kalite komisyonu üyeliği idari görevlerinde bulunmuştur. Ayrıca üç AB projesinde araştırmacı olarak yer almıştır. Eğitimde toplam kalite ve bilimsel başarı alanlarında ulusal ve uluslararası ödüllere layık görülmüştür. Halen Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesinde öğretim üyesi ve dekan yardımcısıdır.

Nuray Karagöz

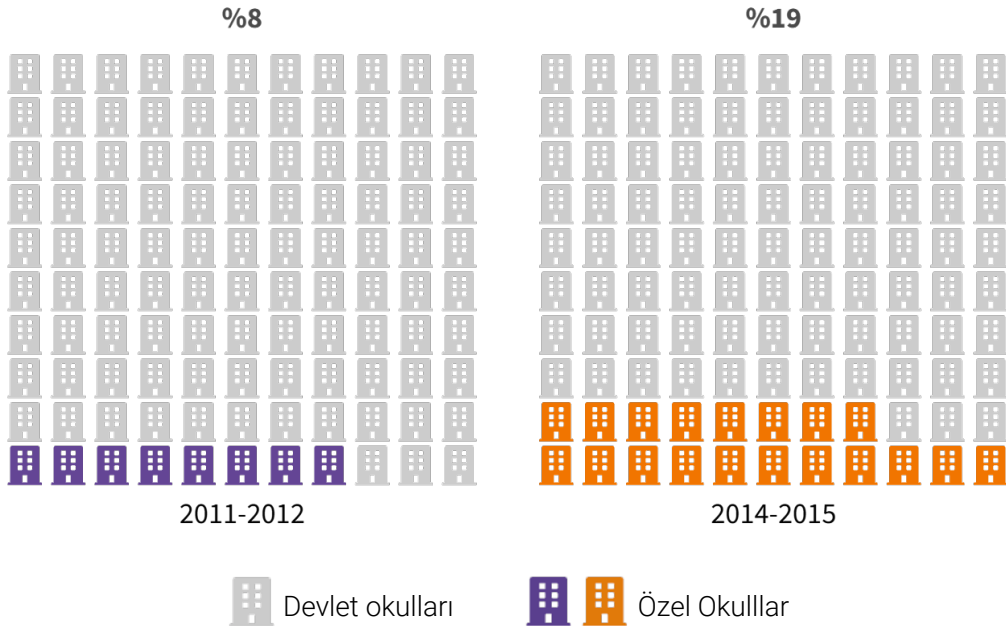
Nuray Karagöz. Lisans eğitimini Marmara Üniversitesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği bölümünde tamamlamıştır. Yüksek lisans derecesini ise aynı üniversitenin Eğitim Yönetimi ve Denetimi programından almış ve yüksek lisans tezinde özel okullarda rekabet avantajı konusunu derinlemesine incelemiştir. 2022 yılı itibarıyla ise Marmara Üniversitesinde doktora çalışmalarını sürdürmekte, eğitim yönetimi alanındaki akademik kariyerini geliştirmektedir. Meslekteki 10 yıllık deneyimi süresince Millî Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okullarında matematik öğretmeni olarak görev yapmış, bu sürenin üç yılında okul yöneticiliği görevlerini de üstlenerek idari tecrübe edinmiştir. Stratejik planlama, çok kriterli karar verme, özel okul politikaları ve karar verme süreçleri temel çalışma alanlarıdır. Ulusal ve uluslararası düzeyde yayımlanmış akademik makaleleri, kitap bölümleri ve kongre bildirileriyle alana katkı sunmaktadır.

Giriş

Türkiye’de eğitim sistemi, devlet okulları ve özel okullar olmak üzere iki ana yapı etrafında şekillenmektedir. Özel okullar, 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında faaliyet gösteren ve belirli bir ücret karşılığında eğitim hizmeti sunan kurumlar olarak, Millî Eğitim Bakanlığının (MEB) denetiminde faaliyet göstermektedir. Son yıllarda özel okulların sayısında ve sistem içindeki payında dikkat çekici bir artış yaşanmıştır. 2011/12 eğitim-öğretim yılında özel öğretim kurumlarının toplam okul sayısı içindeki

oranı yaklaşık %8 düzeyindeyken, 2014’te ders-hanelerin temel liselere dönüştürülmesiyle birlikte bu oran günümüzde yaklaşık %19 seviyesine çıkmıştır (MEB, 2024a). Bu süreç, sistemde hem niceliksel büyüme hem de kurumsal çeşitlilik açısından dikkat çekici bir dönüşümü beraberinde getirmiştir (Yıldırım Taştı & Demir, 2022). Bu gelişmeler, eğitimde kalite arayışını teşvik etmekle birlikte, sosyoekonomik farklılıkların eğitim fırsatlarına erişim üzerindeki etkilerini de derinleştirmiştir.

Toplam Okul Sayısı İçerisinde Özel Okulların Oranı (%)

Kaynak: MEB, 2024a

Eğitimde fırsat eşitliği; bireylerin toplumsal, ekonomik ya da kültürel arka planlarına bakılmaksızın eşit koşullar altında nitelikli eğitime erişim hakkına sahip olması anlamına gelir.

Eğitimde fırsat eşitliği; bireylerin toplumsal, ekonomik ya da kültürel arka planlarına bakılmaksızın eşit koşullar altında nitelikli eğitime erişim hakkına sahip olması anlamına gelir. Bu ilke, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 42. maddesiyle güvence altına alınmış ve Milli Eğitim Temel Kanunu'nda da açıkça vurgulanmıştır. Ancak sadece hukuki güvence, pratikte eşitliği garanti etmemektedir. Zoraloğlu'na (1998) göre fırsat eşitliği, bireylerin sadece haklara sahip olmasıyla değil, bu hakları kullanabilme imkanlarına da sahip olmasıyla mümkündür. Bu noktada, özellikle ekonomik ve bölgesel farklılıkların belirleyici olduğu bir eğitim ortamında, fırsat eşitliği ilkesi ciddi biçimde sınanmaktadır.

Türkiye'de özel okulların sunduğu gelişmiş imkanlar —yoğun yabancı dil eğitimi, psikososyal destek hizmetleri, dijital donanım, düşük sınıf mevcutları ve çeşitli sosyal etkinlikler— eğitimde

fırsat eşitliği tartışmalarını yeniden gündeme taşımaktadır; zira bu kurumlar, iyi donanımlı öğrenme ortamlarıyla öğrencilere daha avantajlı bir eğitim sunabilmektedir. Ancak bu imkanlara erişim büyük ölçüde ailenin ekonomik gücüne bağlıdır (Aydın, 2024). Türkiye'de gelir eşitsizliği ile eğitimde fırsat eşitsizliği arasında güçlü bir ilişki söz konusudur.

Devlet okulları; bireyselleştirilmiş akademik rehberlik, çağdaş yabancı dil öğretimi, psikososyal destek mekanizmaları, teknolojik altyapı kullanımı ve nitelikli sosyal etkinliklerin sürekliliği gibi alanlarda sistematik gelişim ihtiyaçları taşımaktadır (ERG, 2023). Bu alanlardaki sınırlılıklar, yüksek gelirli ailelerin çocuklarını daha kapsamlı eğitim fırsatları sunan özel okullara yönlendirmelerine ve eksik kalan alanları özel dersler, etüt merkezleri veya özel öğretmenler aracılığıyla telafi edebilmelerine imkan sağlamaktadır. Bu tablo, sosyolog Robert K. Merton'ın (1968) "Matta Etkisi" olarak kavramsallaştırdığı, başlangıçta avantajlı konumda olan bireylerin zamanla daha fazla avantaja ulaşması ve bu sayede eşitsizliklerin kümülatif biçimde derinleşmesi olgusunun eğitim sistemine yansımasıdır. Özellikle daha fazla kaynağa, desteğe ve kaliteli eğitime erişebilen öğrencilerin, zaman içinde akademik ve sosyal açıdan daha avantajlı konumlara gelmesini; daha dezavantajlı koşullardaki öğrencilerin ise bu farkı kapatmakta zorlanmasını ifade eder (DiPrete & Eirich, 2006). Nitekim OECD (2023), TIMSS 2023 (MEB, 2024b) ve ERG (2023) verileri, Türkiye'de akademik başarının en güçlü belirleyicilerinden birinin öğrencinin sosyoekonomik düzeyi olduğunu ortaya koymakta; bu durum özel okulların daha çok avantajlı gruplara hizmet ettiği bir yapıda eğitimde ayrışmayı daha da artırmaktadır (Polat & Boydak Özdan, 2020).

BİLGİ KUTUSU

Matta Etkisi:

Eğitimde başlangıçta avantajlı olan öğrencilerin zamanla daha fazla fırsat ve başarı elde ederek konumlarını güçlendirmesi; dezavantajlı öğrencilerin ise bu farkı kapatmakta zorlanmasıyla eşitsizliklerin derinleşmesi olgusu.

Özel okulların, nitelikli öğretmen istihdamına yönelik imkanları, etkin okul-aile işbirliği ve zenginleştirilmiş eğitim programları gibi katkıları dikkat çekmektedir; ancak sektörde giderek yaygınlaşan bir başka sorun da öğretmen istikrarı ve iş güvencesine ilişkin yapısal zayıflıklardır. Pek çok özel okul, nitelikli öğretmen bulmakta zorlanmakta, bulduğu öğretmenleri ise düşük maaş, güvencesizlik ve yüksek iş yükü nedeniyle elde tutmakta güçlük çekmektedir. Bu durum, personel sirkülasyonunu artırmakta, kurumsal istikrarı zayıflatmakta ve özellikle düşük bütçeli özel okullarda eğitimin niteliğini olumsuz yönde etkilemektedir (ERG, 2023). Oysa kamusal eğitim anlayışı, bireyler arasında fırsat farklılıklarını dengelemeyi hedeflemelidir. Mevcut yapı, eğitim aracılığıyla toplumsal hareketliliği sağlamaktan ziyade, gelir dağılımındaki eşitsizliği yeniden üretmekte ve nesiller arası adaletsizliğin sürmesine neden olmaktadır. Bu tablo, kamusal eğitim sisteminin güçlendirilmesi ve düşük gelirli grupların nitelikli eğitime erişiminin artırılması gerektiğini açık biçimde göstermektedir (Tiryakiol vd., 2023).

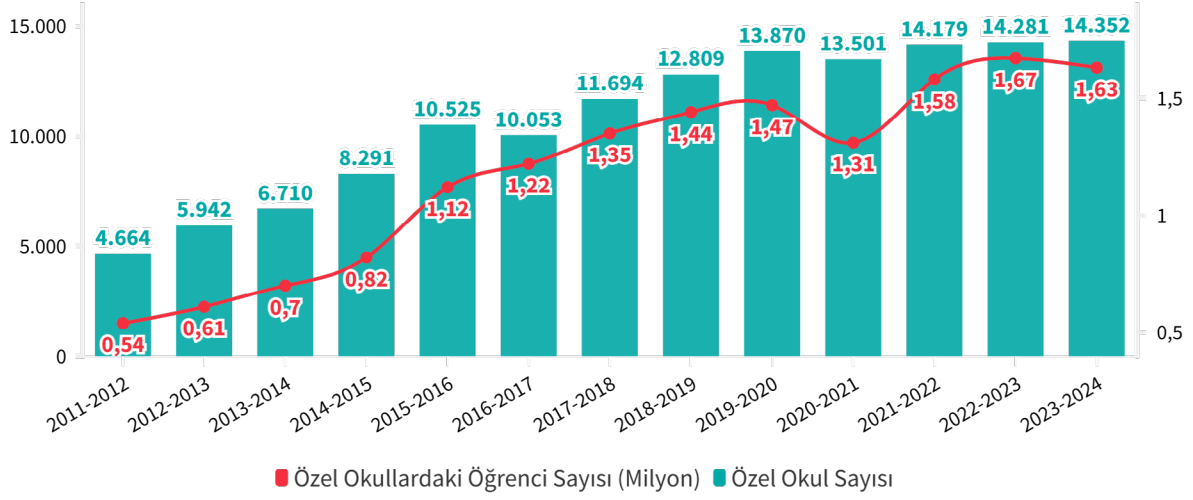
Bu politika notu, Türkiye’de özel okullaşmanın eğitimde fırsat eşitliği üzerindeki etkilerini mevcut bilimsel literatür ışığında analiz etmeyi amaçlamaktadır. Bu çerçevede, öncelikle Türkiye’de özel okullaşmanın mevcut durumu ve eğilimleri incelenecek, ardından özel okulların sosyoekonomik ayrışma, kaynak ve nitelik farklılıkları ile öğrenci başarısı üzerindeki etkileri değerlendirilecektir. Uluslararası uygulamalardan çıkarımlar yapılarak, Türkiye’de eğitimde fırsat eşitliğini güçlendirmeye yönelik politika önerileri sunulacaktır.

Türkiye’de Özel Okulların Artışı ve Sistemsel Etkileri

Türkiye’de özel okulların eğitim sistemi içindeki payı, özellikle 2000’li yıllardan itibaren devletin uyguladığı teşvik politikaları ve velilerin artan talepleri doğrultusunda kayda değer bir şekilde artmıştır (Aydın & Uçar, 2022). Bu gelişim yalnızca okul sayısındaki artışla sınırlı kalmamış; aynı zamanda özel okullarda öğrenim gören öğrenci sayısı da yıllar içinde ciddi bir yükseliş göstermiştir. Millî Eğitim Bakanlığı istatistikleri, özel öğretim kurumlarının giderek sistemin daha görünür ve belirleyici bir parçası haline geldiğini ortaya koymaktadır.

2023-2024 verilerine göre, Türkiye genelinde özel okul sayısı 14.500’ü aşarken, bu kurumlarda öğrenim gören öğrenci sayısı yaklaşık 1,6 milyona ulaşmıştır (MEB, 2024a). Grafik 1, 2011–2024 yılları arasında Türkiye’de özel okul sayısı ile bu okullarda öğrenim gören öğrenci sayısındaki gelişimi göstermektedir.

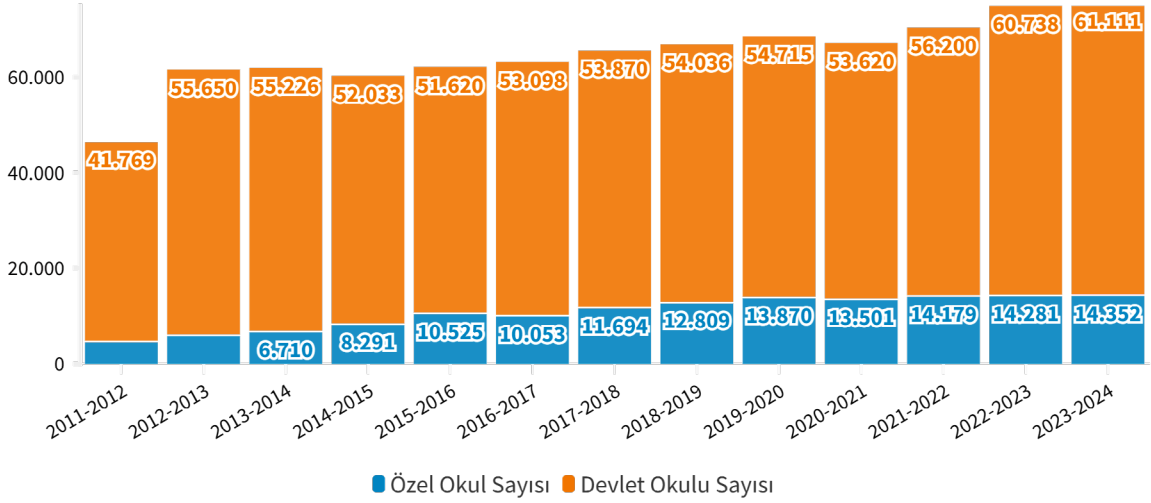
Devlet okulları; bireyselleştirilmiş akademik rehberlik, çağdaş yabancı dil öğretimi, psikososyal destek mekanizmaları, teknolojik altyapı kullanımı ve nitelikli sosyal etkinliklerin sürekliliği gibi alanlarda sistematik bir gelişime ihtiyaç duymaktadır.

Grafik 1. Yıllara Göre Özel Okullar ve Öğrenci Sayıları (2011/12-2023/24)

Kaynak: MEB, Örgün Eğitim İstatistikleri, 2024

Not: Grafik mevcut yıllardaki MEB istatistikleri kullanılarak yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Grafik 2. Yıllara Göre Özel Okulların ve Devlet Okullarının Sayısı (2011/12-2023/24)

Kaynak: MEB, Örgün Eğitim İstatistikleri, 2024

Son 10 yıllık veriler incelendiğinde, Türkiye’de özel okul sayılarında 2014 yılı sonrasında belirgin bir artış yaşandığı; bu artışın ardından ise 2020-2021 eğitim-öğretim döneminde kısa süreli bir düşüş gözlemlendiği görülmektedir (Grafik 1). Bu artış, dershanelerin kapatılmasıyla birlikte birçok kurumun özel liseye dönüşmesiyle ilişkilidir. Pandemi süreciyle birlikte ise özel okulların karşılaştığı finansal zorluklar, azalan kayıtlar ve kapanan kurumlar ise bu düşüşün nedenini açıklamaktadır.

2023-2024 eğitim-öğretim yılı itibarıyla, örgün eğitimde faaliyet gösteren 75.467 okulun 14.352’si özel statüdedir; bu da özel okulların toplam okul sayısındaki payının yaklaşık %19 olduğunu göstermektedir (MEB, 2024a; Grafik 2). Özel okul tercihi en çok okul öncesi ve lise düzeyinde yoğunlaşmaktadır. Türkiye’de genel ortaöğretimin %44,5’i özel liselerden oluşmaktadır. Okul öncesi eğitimde ise özel anaokullarının tüm anaokulları içindeki payı %36,14’tür. Öğrenci bazında değerlendirildiğinde, okul öncesi eğitimde özel okullara devam eden çocukların oranı %18, ortaöğretimde ise özel liselerde öğrenim gören öğrencilerin oranı %13,8’dir (MEB, 2024a).

Okul öncesi düzeyde kamu kurumlarının sınırlı kapasitesi, tam gün bakım hizmetlerine duyulan ihtiyaç ve güvenli bir fiziksel ortam beklentisi, veliler için özel anaokullarını daha cazip hale getirmektedir. Ortaöğretim düzeyinde ise sınav odaklı yapının oluşturduğu rekabet baskısı, nitelikli devlet liselerine erişimde yaşanan kontenjan sorunları, bireysel akademik rehberlik eksikliği ve yabancı dil eğitimine yönelik talepler, özel liselere olan yönelimi artırmaktadır (Aydın & Uçar, 2022; Gümüş & Bellibaş, 2020). Böylelikle, özel okul tercihi yalnızca kurumsal farklılıklardan

Özel okul tercihi, kurumsal farklılıkların yanı sıra kademeye özgü sorunlardan da beslenerek eğitimde kurumlar ve kademeler arası eşitsizlikleri pekiştiriyor.

değil, aynı zamanda kademeye özgü yapısal sorunlardan da beslenmekte; bu durum eğitim sisteminde hem kurumlar arası hem de kademeler arası eşitsizlik dinamiklerinin pekişmesine neden olmaktadır.

Öğrencilerin özel okullara yönelimi, sadece kademelere göre değil, aynı zamanda bölgesel düzeyde de önemli farklılıklar göstermektedir. İlkokuldan ortaöğretime geçildikçe özel okul tercihi artarken; bu tercihin coğrafi dağılımında ise batı bölgelerinde bariz bir yoğunluk dikkat çekmektedir. Özellikle büyük şehirlerdeki ailelerin ekonomik durumlarının görece daha güçlü olması, eğitim altyapısının gelişmişliği ve sosyokültürel beklentilerin çeşitliliği özel öğretim kurumlarına erişimi kolaylaştırmakta ve bu kurumlara olan talebi artırmaktadır. Buna karşın, doğu ve kırsal bölgelerde özel okul sayısının sınırlı oluşu ve erişim imkanlarının kısıtlılığı, eğitimde bölgesel eşitsizliklerin derinleşmesine yol açmaktadır. Dolayısıyla, özel öğretime olan yönelimi değerlendirirken sadece bireysel tercihlere değil, yapısal ve bölgesel koşullara da dikkat etmek gerekmektedir. Bu durum, eğitim politikalarının fırsat eşitliğini önceleyen bir yaklaşımla tüm bölgelerde dengeli biçimde yapılandırılması gerekliliğini ortaya koymaktadır (Aydın, 2024).

Özel okulların belli kademelerde yoğunlaşmasının ardında yapısal ve sosyoekonomik nedenler

kadar, velilerin okul tercihinde rol oynayan faktörler de etkilidir. Akademik başarı, üniversiteye yerleştirme oranı, güvenlik, sosyal ve kültürel etkinlikler gibi unsurlar, velilerin özel okullara yönelmesinde belirleyici olmaktadır (Can, 2019). Nitekim, yapılan araştırmalar da velilerin özel okul tercihlerinde kaliteli eğitim, düşük sınıf mevcudu, bireysel ilgi, yabancı dil eğitimi ve öğretmen kalitesi gibi unsurları öncelikli gördüklerini ortaya koymaktadır (Karakurt, 2021; Kurada & Özdemir, 2022; Pelin & Özdemir, 2024). Bunların yanı sıra, devletin özel öğretimi teşvik edici politikaları da bu tercihler üzerinde dolaylı etkiler yaratmaktadır. 2014-2015 eğitim-öğretim yılından itibaren, devlet tarafından özel okullara yönelik "Eğitim ve Öğretim Desteği" uygulaması başlatılmış; okul öncesi kurumlara 2.500 TL, ilkokul ve temel liselere 3.000 TL, ortaokul ve liselere ise 3.500 TL tutarında öğrenci başına maddi destek sağlanarak özel sektörün eğitim alanındaki payının artırılması hedeflenmiştir. Takip eden yıllarda bu tutarlar artırılmış; ancak 2019-2020 eğitim-öğretim yılı itibarıyla yeni destek başvurularına son verilmiş ve yalnızca daha önce bu haktan yararlanmaya hak kazanan belirli sınıf düzeyindeki öğrencilere ödemeler sürdürülmüştür. Bu doğrudan destekler dışında, özel okul yatırımcılarına yönelik beş yıl süreyle kurumlar ve emlak vergisi muafiyetleri gibi dolaylı teşvikler ise halen yürürlüktedir (Atay, 2024).

Teşvik politikaları, kısa vadede özel okul sayısını artırmakla birlikte, eğitimde fırsat eşitliği açısından eleştirilere konu olmuştur. Zira desteklerin büyük oranda, özel okul ücretlerini teşvik olmasa da karşılayabilecek sosyoekonomik gruplara yönelmiş olması; dezavantajlı kesimlerin özel okullara erişiminde anlamlı bir iyileşme sağlamadığı

gibi, kamu kaynaklarının etkin ve adil kullanımı konusunda da tartışmalara yol açmıştır. Kamusal eğitimin yeterli kalite ve erişilebilirlik sunması durumunda, velilerin özel okullara yönelme motivasyonunun azalabileceği öngörüldüğünden, sınırlı kamu kaynaklarının öncelikle kamu eğitim altyapısını güçlendirmeye tahsis edilmesi, eğitimde toplumsal adaletin sağlanması açısından daha sürdürülebilir bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir (Karavuş Altınok, 2019).

Eğitimde Nitelik ve Fırsat Eşitsizliği: PISA ve TIMSS Bulguları

Öğrencilerin kontrolünde olmayan sosyoekonomik faktörler, akademik başarıyla doğrudan ilişkilidir. Bu faktörler zamanında telafi edilmediğinde, bireysel başarı farklarını büyütmede ve okullar arası uçurumu derinleştirmektedir (OECD, 2019; Mullis vd., 2020). Bu durumu uluslararası öğrenci başarı araştırmaları da açık biçimde ortaya koymaktadır.

PISA 2022 sonuçları, Türkiye'nin fen alanında 8 puanlık artışla tarihindeki en yüksek ortalamaya ulaştığını; matematikte performansını koruduğunu, okumada ise 10 puanlık bir düşüş yaşadığını göstermektedir. Ancak Türkiye üç alanda da OECD ortalamasının gerisindedir; bu durum, özellikle sosyoekonomik temelli başarı farklarının derinliğiyle daha da belirginleşmektedir. Nitekim PISA 2022 verilerine göre sosyoekonomik olarak avantajlı ve dezavantajlı öğrenciler arasındaki matematik başarı farkı, Türkiye'de 82 puandır (OECD, 2023b). Bu başarı farkının arkasında, Türkiye'deki öğrencilerin büyük çoğunluğunun

Türkiye’de düşük sosyoekonomik düzeye rağmen yüksek başarı gösteren “akademik olarak dirençli” öğrencilerin oranının %12 ile OECD ortalamasının üzerinde olması kamu okullarının fırsat eşitliğine katkısını göstermektedir.

düşük sosyoekonomik gruplarda yer alması önemli bir etkidir. Bu öğrencilerin %60’ı en alt iki sosyoekonomik dilimde yer almaktadır ve bu oran OECD ortalamasının (%16,7) oldukça üzerindedir. Bu durum, eğitime erişim ve başarıda sosyoekonomik koşulların belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. Buna karşın dikkat çekici bir bulgu, Türkiye’deki en alt gelir grubundaki öğrencilerin, aynı gruptaki OECD ülkesi öğrencilerinden daha yüksek performans göstermesidir (Türkiye: 424, OECD ort.: 396). Bu fark, Türkiye’nin sahip olduğu eğitimsel potansiyele işaret etmekte; doğru ve eşitlikçi politikalarla desteklenmesi halinde öğrenci başarısında OECD ortalamasını aşabileceğini göstermektedir.

Nitekim İşeri’nin (2019) bulgularına göre, 15 yaş grubundaki öğrencilerin akademik başarıları ile sosyoekonomik durumları arasında güçlü bir ilişki ($r=0.69$) bulunmaktadır. Bu ilişki, sadece bireysel düzeyde kalmayıp okul türleri arasında da

belirginleşmektedir. Örneğin, özel okulların genel olarak daha yüksek performans göstermesi, bu kurumlara daha avantajlı sosyoekonomik grupların yoğun biçimde kayıt yaptırmamasından kaynaklanmaktadır.

OECD’nin (2024) son analizleri de sosyoekonomik arka planı dikkate alındığında özel okulların sağladığı avantajın büyük ölçüde ortadan kalktığını göstermektedir. Bu bulgular, akademik başarıdaki farkların okul türünden çok öğrencilerin sahip olduğu sosyal ve ekonomik imkanlarla ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum özel okulların var olan fırsat eşitsizliklerini yeniden üreten ve pekiştiren yapılar haline gelebileceğini göstermektedir. Dolayısıyla, eğitim politikalarının yalnızca ölçülen başarı düzeyine odaklanmakla kalmayıp, bu başarıyı şekillendiren sosyal ve ekonomik eşitsizlikleri de dikkate alması gerekmektedir. Bu bağlamda, okul kalitesi farklarını azaltan, dezavantajlı gruplara

En Alt Gelir Grubundaki Öğrencilerin PISA Fen Puanları (2022)

Türkiye: 424

OECD: 396

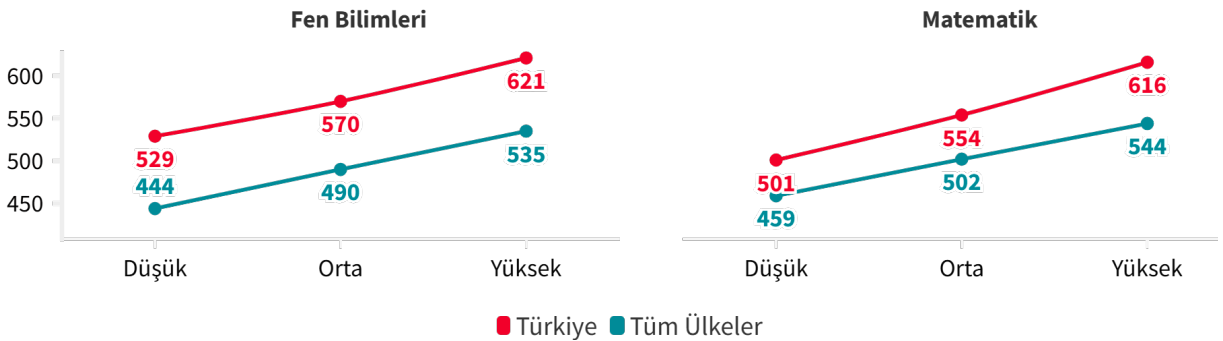
Kaynak: OECD, 2023b

yönelik kapsayıcı destekler sunan ve eşitsizlikleri hedef alan bütüncül eğitim politikalarına öncelik vermesi gerekmektedir (Gürten vd., 2019; Sarier, 2021).

Tüm bunlara karşın, Türkiye’de düşük sosyoekonomik düzeye rağmen yüksek başarı gösteren “akademik olarak dirençli” öğrenci oranının %12 olması ve bu oranın OECD ortalamasının üzerinde seyretmesi, kamu okullarının fırsat eşitliğine katkısını işaret eder (MEB, 2023c). Ayrıca, PISA 2022 Türkiye verilerine dayanan uluslararası bir çalışmada, öğrenci düzeyindeki (ebeveyn eğitimi, ev ortamı gibi) ve okul düzeyindeki sosyoekonomik farklılıklar istatistiksel olarak kontrol edildiğinde, devlet okullarının özel okullara kıyasla daha yüksek akademik performans sergilediği ortaya konmuştur (Cheema, Siddiqui & Paarlberg, 2025). Bu bulgu, kamu okullarının sistemdeki potansiyelini ve eşitlikçi yapısal dönüşümün mümkün olduğunu ortaya koymaktadır.

TIMSS (Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması) 2023 verileri de Türkiye’nin özellikle ilköğretim düzeyinde kayda değer bir başarı sergilediğini ortaya koymaktadır. 4. sınıf öğrencileri

matematikte 553, fen bilimlerinde 570 puanla uluslararası ortalamaların çok üzerinde performans gösterirken; 8. sınıf düzeyinde de yüksek puanlar alınmıştır (MEB, 2024b). Zira TIMSS 2023’te Türkiye örneklemindeki özel okul sayısının oldukça sınırlı olması (4. sınıfta 12, 8. sınıfta 10), özel okullara dair doğrudan ve genellenebilir bir karşılaştırma yapılmasını güçleştirmektedir. Ancak bu sınırlılık, elde edilen yüksek başarıların büyük ölçüde devlet okullarına dayandığını göstermekte ve kamu sisteminin belirli koşullarda güçlü sonuçlar üretebileceğine işaret etmektedir. Elbette bu durum, mevcut kamu okullarının yapısal sorunlardan tamamen arınmış olduğu anlamına gelmemektedir. Nitekim sosyoekonomik düzeyi düşük öğrencilerin puanlarının hâlâ görece düşük olması, kamu sistemi içinde de fırsat eşitsizliğinin sürdüğünü ortaya koymaktadır. Bu bulgular, hem özel okulların sosyoekonomik ayrıcalıkları yeniden üreten yapısını, hem de kamu okullarının daha kapsayıcı ve eşitlikçi politikalarla güçlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır (MEB, 2024b). Grafik 3, bu durumu sayısal verilerle desteklemektedir.

Grafik 3. Sosyoekonomik Düzeylere Göre Alınan Fen ve Matematik Puanları (TIMSS 2023)

Kaynak: TIMSS Sonuçları, 2023

Grafik 3'te, öğrencilerin sosyoekonomik düzeyine göre matematik ve fen bilimleri başarılarının hem Türkiye'de hem de küresel ölçekte sistematik olarak farklılaştığı görülmektedir. Kanada, İsveç ve Norveç gibi yüksek sosyoekonomik yapıya sahip ülkelerle karşılaştırıldığında, Türkiye'deki öğrencilerin, tüm sosyoekonomik dilimlerde bu ülkelerin öğrencilerinden daha yüksek puanlar almış olması dikkat çekicidir. Öyle ki, Türkiye'de en alt sosyoekonomik düzeyde yer alan öğrencilerin performansı, dünya genelindeki ülkelerde orta ve hatta üst sosyoekonomik düzeydeki akranlarının puanlarına yaklaşımaktadır. Bu durum, akademik başarıda sosyoekonomik arka planın belirleyici etkisine rağmen, öğretmen niteliği, okul iklimi, eğitim liderliği ve toplumsal destek gibi faktörlerin dönüştürücü gücüne işaret etmektedir. Gelir düzeyinin başarı üzerindeki etkisi yadsınamaz olmakla birlikte, bu etkiyi dengeleyebilecek güçlü okul ve sistem bileşenleriyle fırsat eşitliğine daha fazla yaklaşmak mümkündür.

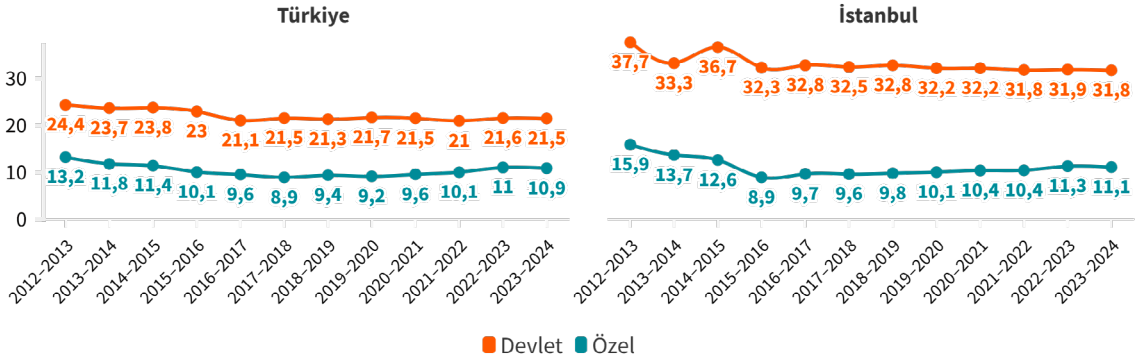
Özel Okulların Sunduğu İmkanlar ve Sektörel Farklılıklar

Türkiye'de özel okullar, öğrencilerin akademik, sosyal ve psikolojik gelişimini destekleyen çok yönlü öğrenme ortamlarıyla öne çıkmaktadır. Donanımlı fiziki altyapı, bireyselleştirilmiş öğrenme planları, güçlü rehberlik sistemleri ve yabancı dil odaklı programlar bu kurumları cazip kılarken, sanatsal ve sportif etkinliklerle öğrencilerin çok boyutlu gelişimi desteklenmektedir (Uzun &

Bolat, 2023). Yabancı dil öğretiminde özel okullar, ana dili İngilizce olan öğretmenler, uluslararası programlar ve uygulama temelli içeriklerle öne çıkmakta; bu durum öğrencilerin dil yeterliği ve kültürel farkındalık kazanmalarına katkı sağlamaktadır (Büyükkaracı, 2021; Doğan, 2020; OECD, 2023a). Buna karşın bazı devlet okullarında yabancı dil öğretimi, öğretmen yeterliliği, materyal erişimi ve uygulama eksikliği nedeniyle sınırlı kalmaktadır (British Council & TEPAV, 2013).

Akademik başarıya yönelik birebir rehberlik, gelişmiş ölçme-değerlendirme sistemleri ve sınav odaklı hazırlık programları da özel okulların sunduğu imkanlar arasında yer almaktadır (Karağöz, 2022). Ancak öğretmen niteliği konusu, özel sektör için tartışmalı bir alandır. Düşük ücretle ve güvencesiz koşullarda çalışan öğretmenlerin sık değişimi, eğitimde sürekliliği ve kurum içi kurumsallaşmayı olumsuz etkilemektedir (Şirin, 2022). Aynı zamanda, bazı özel okulların not şişirme uygulamaları nedeniyle öğrencilerine hak etmedikleri diploma puanları verdikleri, bu durumun yerel yerleştirme ve üniversiteye geçişte kamu okulu öğrencileri aleyhine haksız rekabete neden olduğu ifade edilmektedir. Ölçme-değerlendirme sistemi açısından diploma puanlarına yönelik bu manipülasyonlar, adil rekabet ve fırsat eşitliği ilkesine ciddi zarar vermekte; yapısal bir sorun olarak gündemde yer almaktadır (Gari-pağaoğlu, 2015).

Özel okulların sınıf mevcutları açısından da belirgin bir avantaj sunduğu görülmektedir. Grafik 4, 2012-2024 yılları arasında devlet okullarında ve özel okullarda derslik başına düşen öğrenci sayılarını göstermektedir.

Grafik 4. Özel Okullar ve Devlet Okullarında Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı (2012/13-2023/24)

Kaynak: MEB, Örgün Eğitim İstatistikleri, 2024

Not: Mevcut yıllardaki MEB istatistikleri kullanılarak yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Grafik 4'te de görüldüğü üzere, Türkiye genelinde özel okullarda derslik başına düşen öğrenci sayısı yıllar içinde düzenli olarak 10 civarında kalmıştır. Özellikle İstanbul örneğinde bu sayı 8-9 seviyelerine kadar düşerken, devlet okullarında İstanbul'da 30'un, Türkiye genelinde ise 21'in üzerinde seyretmektedir. Bu grafik, özel okullarda öğretmen-öğrenci etkileşiminin daha yoğun yaşandığını, bireyselleştirilmiş öğrenme ve akademik takip süreçlerinin daha etkin yürütülebildiğini göstermektedir. Öte yandan, devlet okullarındaki derslik başına düşen öğrenci sayısında son on yılda önemli bir iyileşme kaydedildiği de görülmektedir. Özellikle kırsal bölgelerdeki yatırımlar, okul yapımı ve ikili öğretimin azaltılması gibi politikalar bu iyileşmeye katkı sağlamıştır. Ancak halen bazı büyükşehirlerde ve yoğun göç alan bölgelerde sınıf mevcutları yüksek seyretmektedir. Bu nedenle, devlet okullarında fiziki kapasitenin artırılmasına yönelik yatırımların bölgesel ihtiyaçlara göre önceliklendirilmesi gerekmektedir. Yeni okul inşaatlarının demografik projeksiyonlara dayalı olarak planlanması hem

öğretim niteliğini artıracak hem de fırsat eşitliğine katkı sağlayacaktır.

Öte yandan, özel okullar teknolojik altyapı (akıllı tahta, tablet, kodlama atölyeleri) ve dijital öğrenme imkanları bakımından da öne çıkmaktadır (Yıldız & Erdem, 2021). Bu kurumlar aynı zamanda gelişmiş psikososyal destek sistemleri aracılığıyla öğrencilerin duygusal gelişimini sistematik biçimde izleyebilmekte; buna karşın devlet okullarında rehberlik hizmetleri çoğunlukla yetersiz kalmakta, öğrenci başına düşen danışman sayısının fazlalığı bu hizmetin etkisini sınırlamaktadır (TEDMEM, 2022).

Sonuç olarak, özel okulların sunduğu imkanlar belirli düzeyde nitelikli fırsatlar sunsa da bu avantajlar sektörel çeşitlilik ve eşitsizlik üzerinden değerlendirilmelidir. Bazı özel okullar yüksek kaliteli hizmet sunarken, sektörde ciddi kalite farklılıkları da mevcuttur. Dolayısıyla özel okullar lehine genelleme yapılmamalı; hem kamu hem özel sektör politikaları kalite, erişim ve adalet ilkeleri çerçevesinde bütüncül olarak ele alınmalıdır.

Millî Eğitim Bakanlığının Fırsat Eşitliğine Yönelik Politikaları

Millî Eğitim Bakanlığı, özel okullar ve devlet okulları arasındaki imkan farklarını azaltmak amacıyla çok boyutlu reformlar yürütmektedir. Bu reformlar; fiziki altyapıdan öğretmen niteliğine, teknolojik donanımdan akademik ve psikososyal desteğe kadar geniş bir alanı kapsamaktadır.

Temel Eğitimde 10.000 Okul Projesi ile dezavantajlı bölgelerdeki okullara spor alanları ve çok amaçlı salonlar kazandırılmış; Sosyal Etkinlik Modülü ile kulüp faaliyetleri sistematik hale getirilmiştir (MEB, 2022). Yabancı dil öğretimi, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında dinleme ve konuşma becerilerine dayalı olarak yeniden yapılandırılmış, EBA (Eğitim Bilişim Ağı) içerikleri ve yardımcı kaynaklarla desteklenmiştir (MEB, 2023b).

Akademik destek amacıyla DYK (Destekleme ve Yetiştirme Kursları), İYEP (İlkokullarda Yetiştirme Programı) gibi telafi programları yürütülmekte; 1 milyonu aşkın ücretsiz kaynak kitap öğrencilere ulaştırılmaktadır (MEB, 2023a; MEB, 2024a). Teknolojik altyapı alanında ise FATİH (Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) Projesi kapsamında yüz binlerce akıllı tahta, tablet ve internet altyapısı sağlanmış; EBA ve ÖBA (Öğretmen Bilişim Ağı) gibi dijital platformlarla öğrenmeye sürekli erişim hedeflenmiştir (TEDMEM, 2020). Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı Bireysel Öğrenme Platformu (MEBİ), öğrencilere, öğretmenlere ve velilere ücretsiz ve kişiselleştirilmiş dijital içerikler sunmasıyla öne çıkan önemli bir uygulama olup, özel okulların

sunduğu imkanlar karşısında fırsat eşitliğini güçlendirmeye katkı sağlamaktadır (MEB, 2025).

Tüm bu kapsayıcı reformların yanı sıra, Millî Eğitim Bakanlığı nitelikli kamu eğitiminin yaygınlaştırılması amacıyla belirli okulları “proje okulu” statüsüne alarak farklı bir uygulamayı da hayata geçirmiştir. 2014 yılında yasal zemini oluşturulan proje okulları, başlangıçta akademik başarıları yüksek ve kamuoyunda prestijli olarak tanınan okullarla başlatılmış; zamanla her ildeki başarılı devlet okulları bu kapsama dahil edilmiştir. Bu okullar, güçlü akademik kadroları, gelişmiş donanımlarıyla dikkat çekerken, özellikle sosyoekonomik açıdan dezavantajlı öğrenciler için nitelikli kamu eğitimi sunan bir model olarak değerlendirilmektedir. Bu yönüyle proje okulları yalnızca başarıyı değil, aynı zamanda fırsat eşitliğini önceleyen kamusal bir yaklaşımın örneğini sunmaktadır (Yılmaztürk & Balyer, 2022).

Öğretmen yetiştirme süreci Millî Eğitim Akademisi modeliyle yeniden yapılandırılmış; öğretmenlerin uygulamalı ve yeterlilik temelli bir sürece dahil edilmesi planlanmıştır (MEB, 2023c; Polat, 2024). Psikososyal destek hizmetleri ise okul temelli ruh sağlığı uygulamaları, dijital modüller ve yeni rehberlik materyalleriyle güçlendirilmiştir (TEDMEM, 2022; MEB ÖGM, 2024).

On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028), MEB’in eğitimde fırsat eşitliğini sağlama ve kamu okullarının cazibesini artırma yönündeki politikalarını stratejik biçimde desteklemektedir. Planda, özellikle okul öncesi eğitimin evrensel, ücretsiz ve nitelikli şekilde sunulması hedeflenmekte; bu amaçla fiziki ve beşeri altyapının güçlendirilmesi, alternatif modellerin geliştirilmesi ve özel sektör desteklerinin bu alana

yönlendirilmesi öngörülmektedir. Benzer şekilde lise kademesinde de öğrenciler arası başarı farklarını azaltmaya, okul niteliğini dengelemeye ve tüm okullarda kapsayıcı eğitim ortamları sunmaya yönelik adımlar planlanmaktadır. Bu doğrultuda öğretmen niteliğinin artırılması, aile katılımının desteklenmesi ve sosyal etkinliklerin yaygınlaştırılması öncelikli politika alanları arasında yer almaktadır.

Dolayısıyla MEB'in yürüttüğü mevcut reformların, On İkinci Kalkınma Planı ile uyumlu biçimde daha da derinleşeceği ve kamu okullarının güçlendirilmesi yönünde çok boyutlu bir dönüşümün gerçekleşeceği öngörülmektedir. Bu dönüşüm süreci, yalnızca ulusal politika belgeleriyle sınırlı kalmamakta; uluslararası kuruluşların değerlendirmelerinde de karşılık bulmaktadır. OECD'ye göre, Türkiye son yıllarda eğitimde kaliteyi ve fırsat eşitliğini artırmaya yönelik kapsamlı müfredat reformları gerçekleştirmiştir. Bu dönüşüm, beceri temelli ve kapsayıcı bir öğretim anlayışını öne çıkarırken; Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, bu reform sürecinin güncel ve bütüncül bir yansıması niteliğindedir (OECD, 2023b).

Küresel Bakış: Eğitimde Fırsat Eşitliği ve İyi Uygulama Örnekleri

Küresel ölçekte özel ve devlet okulları arasındaki yapısal ayrışmalar, eğitimde fırsat eşitliğini tehdit eden başlıca unsurlar arasında yer almaktadır. Bu bağlamda, farklı sosyoekonomik yapılara ve eğitim modellerine sahip ülkelerin nasıl başarılı sistemler kurdukları, karşılaştırmalı olarak değerlendirilmeye değerdir. Bu nedenle

bu bölümde, eğitimde fırsat eşitliğini sağlama da öne çıkan ve uluslararası sınavlarda istikrarlı başarı gösteren Finlandiya, Singapur, Hollanda, Güney Kore, Danimarka ve Norveç gibi ülkelerin iyi uygulama örneklerine yer verilmiştir. Bu ülkeler, hem kamu hem özel okul hizmetlerinde fırsat eşitliğini güçlendirecek şekilde özgün yapılar geliştirmeleriyle dikkat çekmektedir.

+ Finlandiya: Eşitliğe Dayalı Başarı Modeli

Finlandiya'da okul sistemi neredeyse tamamen kamuya dayalıdır. Özel okulların oranı %3'ü geçmez ve bu okullar da devlet tarafından finanse edilmekte, aynı ulusal müfredatı uygulamakta ve kamu denetimine tabi olarak faaliyet göstermektedir (Sahlberg, 2011). 1968'de başlatılan sekiz yıllık birleşik okul modeliyle tüm öğrencilere eşit eğitim fırsatı sunulmuş; sosyoekonomik farklılıklar minimize edilmiştir. Öğretmenlik mesleği yüksek prestije sahip olup yalnızca yüksek lisans mezunları öğretmen olabilmektedir (Field, Kucera & Pont, 2007). Ülkede okul bazlı başarı farkları oldukça düşüktür ve bu durum, PISA sonuçlarına da olumlu şekilde yansımaktadır (OECD, 2023a).

🇸🇬 Singapur: Kamu Odaklı Kalite ve Mesleki Gelişim

Singapur'da özel okul oranı sınırlıdır. Devlet okullarında öğretmenlerin sürekli mesleki gelişimi Academy of Singapore Teachers gibi kurumlar aracılığıyla desteklenir (Darling-Hammond & Burns, 2014). Müfredat devlet tarafından belirlenir ve öğretim süreci yoğun şekilde denetlenir. Öğrencilere bireysel destek hizmetleri ve gelişmiş teknoloji olanakları sağlanır. PISA 2022

sonuçlarında Singapur'un yüksek başarıya ulaşması, kamu sisteminin kalitesine dayalı bir başarının mümkün olduğunu ortaya koyar (OECD, 2024).

Kanada: Eşitlik Temelli Kamu Finansmanı ve Güçlü Devlet Okulları

Kanada'da eğitim sistemi, bölgesel eşitlik ilkesine dayalı kamu finansmanı ve güçlü devlet okulu ağıyla dikkat çekmektedir. Ülkede öğrencilerin yaklaşık %93'ü devlet okullarında öğrenim görmekte, özel okullar ise düşük oranlı (%7) ve sınırlı kamu desteğiyle faaliyet göstermektedir. Devlet okulları, eyalet düzeyinde uygulanan esnek müfredat yapısı ve yüksek öğretmen niteliği ile farklı bölgesel ihtiyaçlara duyarlı bir sistem sunmakta; bu durum özel okullara yönelme gereksinimini azaltmakta ve kamu okulları üzerinden fırsat eşitliği sağlamaktadır (Bosetti & Gereluk, 2016; CMEC, 2022).

Hollanda: Kamu Fonlu Özel Okullarla Eşitlikçi Rekabet

Hollanda eğitim sisteminde özel okullar ve kamu okulları anayasada eşit statüye sahiptir. Özel okullar devlet fonu alır ve müfredat, öğretmen niteliği ve eğitim kalitesi açısından kamu okullarıyla aynı yükümlülöklere tabidir. Eğitim Müfettişliği tüm okulların standartlara uyumunu denetlemekte, böylece okul türünden bağımsız bir kalite güvencesi sağlanmaktadır. Öğrenci başına mali kaynaklar okulun statüsüne göre değişmediğinden, sistem genelinde sosyoekonomik ayrışma sınırlı düzeyde kalmaktadır (Waslander, Pater & van der Weide, 2010).

Güney Kore: Devlet Okullarında Başarı ve Rehberlik Desteği

Güney Kore'de devlet okulları hem akademik başarı hem de öğrenci desteği açısından ön plandadır. Devlet liseleri sınavla öğrenci alır ve yüksek başarı gösterir. Kamu okullarında bireysel rehberlik, ücretsiz etüt ve sınav destek programları yaygındır. Öğretmenlerin maaş ve prestij düzeyi yüksektir, bu da mesleki istikrarı destekler. Öğrenciler, kamu okullarında üniversiteye hazırlık ve yetenek geliştirme konularında yoğun destek alır (Mete, 2013).

Danimarka: Kamu Destekli Özel Okullarla Erişim ve Kalite

Danimarka'da kamu kaynaklarıyla desteklenen bağımsız özel okullar (frie skoler), öğrenci başına kamu fonu almakta; eğitim kalitesi ise merkezi standartlara göre denetlenmektedir. Bu okullar, pedagojik açıdan özerk olmalarına rağmen düşük düzeyde ek ücret alırlar ve devlet denetimi altında eşitliği bozmayacak şekilde çeşitliliğe imkan tanırırlar. Bu yapı sayesinde aileler farklı eğitim yaklaşımları arasında tercih yapabilirken, fırsat eşitliği korunabilmektedir. Tüm öğrenciler, sosyal statülerinden bağımsız olarak kaliteli eğitim alma hakkına sahiptir (Rasmussen, 2008).

Norveç: Kamusal Ağırlıklı Eğitim Ekosistemi

Norveç'te okulların %98'i devlet okulu olup özel okul oranı çok düşüktür. Özel okullar devlet desteği almakta ve kamu okullarının bir parçası gibi işlemektedir. Öğrenci başına düşen kaynaklar, öğretmen ücretleri ve müfredat standartları açısından kamu-özel farkı bulunmamaktadır. Norveç eğitim sisteminde eşit erişim ilkesi merkezi

rol oynamakta, tüm çocukların yaşadığı yerden bağımsız olarak aynı kaliteye ulaşmaları hedeflenmektedir. Bu da bölgesel farkların minimum düzeyde kalmasını sağlamaktadır (Field, Kucze-
ra & Pont, 2007).

Bu ülkelerin deneyimleri, eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak isteyen sistemler için dikkat çekici dersler sunmaktadır. Başarıya ulaşan modellerin çoğunda özel okul oranı düşüktür; bu okullar devletin sıkı denetimi ve finansal desteği altındadır. Ayrıca tüm örneklerde öğretmenlik mesleği yüksek toplumsal saygınlığa sahiptir; öğretmenler iyi yetiştirilmekte, güçlü mesleki gelişim mekanizmalarına erişmektedir.

Bu modellerin ortak yönleri Türkiye bağlamında değerlendirildiğinde, özel okulluğun sınırlandırılması değil; adil finansman, sıkı denetim ve kamu sorumluluğu çerçevesinde dönüştürülmesi gerektiğini göstermektedir. Ayrıca öğretmen niteliğini yükseltecek sistematik politikalar, yalnızca başarıyı değil; adaleti de güçlendirecek temel yapı taşlarıdır. Eğitimde fırsat eşitliğini gözeten, kamu yararını önceleyen ve bütüncül bir yaklaşımı benimseyen politikalar, Türkiye için de sürdürülebilir bir yol haritası sunabilir.

Türkiye'de en alt gelir grubundaki öğrencilerin OECD ortalamasının üzerinde performans göstermesi, doğru ve eşitlikçi politikalarla desteklendiğinde kamu okullarının büyük bir potansiyele sahip olduğunu kanıtlamaktadır.

Sonuç

Türkiye'de özel okullar, sundukları gelişmiş imkanlarla bir cazibe merkezi olsa da bu imkanlara erişimin ekonomik güce bağlı olması, eğitimde fırsat eşitliğini derinleştiren yapısal bir sorun teşkil etmektedir. Bu durum, sosyoekonomik farklılıkların eğitim fırsatları üzerindeki belirleyici etkisini pekiştirmektedir.

OECD tarafından yürütülen PISA 2022 sonuçları da Türkiye'de sosyoekonomik arka plan ile akademik başarı arasındaki güçlü ilişkiyi gözler önüne sermektedir. Öğrencilerin başarı düzeylerinde görülen eşitsizlik, büyük ölçüde okul türü ve bölgesel imkan farklılıklarından kaynaklanmaktadır. Buna karşın Finlandiya, Singapur ve Hollanda gibi ülkeler, merkezi denetim, adil kaynak dağılımı ve öğretmen niteliğine yapılan sistematik yatırımlar sayesinde hem yüksek başarı hem de düşük başarı farkı elde edebilmektedir. Bu ülkelerin deneyimleri, yalnızca bireysel destek sistemlerini değil; aynı zamanda kamu kaynaklarının hakkaniyetli kullanımını ve tüm öğrencilere eşit eğitim fırsatının sağlanmasını da içeren kapsamlı yapısal reformlara dayanmaktadır. Türkiye'nin de benzer bir başarıyı yakalayabilmesi için, fırsat eşitliğini önceleyen bu bütüncül yaklaşımlardan ilham alması gerektiği düşünülmektedir.

Bu bağlamda, Türkiye'de eğitimin daha adil ve kapsayıcı hale gelmesi için temel öncelik, kamu okullarının güçlendirilmesidir. Millî Eğitim Bakanlığının yürüttüğü Temel Eğitimde 10.000 Okul Projesi, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, akademik destek programları, FATİH Projesi ve Millî

Eğitim Akademisi gibi reformlar bu hedef doğrultusunda atılmış önemli adımlardır. On ikinci Kalkınma Planı da bu politikaları destekleyerek özellikle okul öncesi ve lise kademelerinde fırsat eşitliğini güçlendirmeyi öncelemektedir. Öte yandan, proje okulları gibi nitelikli devlet okulları, dezavantajlı öğrencilere kaliteli eğitime erişim sunarak bu eşitsizliği kısmen dengeleme potansiyeli taşımaktadır.

Sonuç olarak, Türkiye’de eğitimde fırsat eşitliğini güçlendirmek için temel hedef, özel okulların

sunduğu imkanları belirli bir kesimin ayrıcalığı olmaktan çıkarıp tüm öğrencilere erişilebilir kılmaktır. Kamu okullarının altyapı, öğretmen niteliği ve öğrenci desteği açısından güçlendirilmesi elzemdir. Gelire duyarlı destek sistemleri, bölgesel eşitsizlikleri azaltıcı teşvikler ve uluslararası iyi uygulama örneklerinin adaptasyonu, eğitimde adaleti tesis etmek için önemli araçlardır. “Özel ayrıcalık” yerine “kamu garantili kalite” ilkesini merkeze alan bir eğitim politikası, toplumsal adaleti güçlendirecek ve eğitim sisteminin bütünsel niteliğini artıracaktır.

Öneriler

Devlet okullarına sağlanan kaynaklar artırılmalı ve ihtiyaç temelli, adil bir dağıtım modeli uygulanmalı.

Devlet okullarında eğitim kalitesini artırmak için okul temelli bütçeleme ve yönetim modeline geçilmelidir. Okullara tek tip bütçe değil, öğrenci profiline ve ihtiyacına göre performans ve eşitlik kriterleriyle dağıtılan fon sistemi getirilmeli; her okul yöneticisine gelişim bütçesi ve inisiyatifi sağlanmalıdır.

Okul öncesi eğitimde tam gün kamusal alternatifleri yaygınlaştırılmalı.

Millî Eğitim Bakanlığı, özellikle büyükşehirlerde ve hızlı kentleşen bölgelerde tam gün eğitim veren kamu anaokulu yatırımlarını önceliklendirmeli; bu kurumlara yemek, oyun temelli müfredat ve rehberlik desteği entegre edilmelidir. Bu sayede, özellikle çalışan ebeveynlerin çocukları başta olmak üzere, sosyoekonomik düzeyi fark etmeksizin tüm çocukların nitelikli erken çocukluk eğitimine erişimi kolaylaştırılarak eğitimde fırsat eşitliğine önemli katkı sağlanacaktır.

Lise kademesinde akademik destek merkezleri kurumsallaştırılmalı.

Her devlet lisesinde, Akademik Destek ve Rehberlik Birimi kurularak deneme sınavları, bireysel danışmanlık ve sınav koçluğu hizmetleri sunulmalıdır. Bu birimlerde görev alacak öğretmenlere teşvik verilmelidir.

Özel okul katkıları kamu yararı doğrultusunda yeniden yapılandırılmalı.

Özel okulların kamu teşviklerinden faydalanmaları karşılığında belirli oranda (örn. %5-10) burslu öğrenci kabul etmeleri yasal olarak zorunlu kılınmalıdır. Burs kriterleri sosyoekonomik düzeye göre belirlenmelidir.

Özel okulların imkanlarını devlet okullarıyla paylaşımlarını teşvik edecek işbirliği programları oluşturulmalı.

Özel okulların fiziksel imkanlarını ve öğretmen uzmanlıklarını devlet okullarıyla paylaşımlarını teşvik eden kardeş okul veya ortak proje programları başlatılmalı, bu işbirliklerine vergi indirimleri gibi teşvikler sunulmalıdır.

Yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği güçlendirilmeli.

Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması amacıyla yerel yönetimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının okul dışı öğrenme ortamları, kurslar ve sosyal destek programları yoluyla sürece aktif katılımı teşvik edilmelidir.

Özel okulların akademik başarılarının nesnel ve karşılaştırılabilir biçimde izlenebilmesi için MEB bünyesinde okul temelli başarı göstergelerini esas alan bir "Ulusal Akademik Performans İzleme Sistemi" kurulmalı.

Bu sistem kapsamında merkezî sınav sonuçları, okul ve branş düzeyinde analiz edilmeli; Türkiye ve il ortalamalarıyla karşılaştırmalı performans raporları hazırlanarak yıllık olarak kamuoyuyla paylaşılmalıdır. TEOG sisteminde olduğu gibi okul koduna dayalı veri altyapısı yeniden işler hale getirilmeli, böylece özel okulların beyan ettikleri akademik başarılar veriye dayalı biçimde denetlenebilir duruma getirilmelidir. Bu uygulama, özel okullarda eğitim kalitesinin sürdürülebilir şekilde izlenmesini sağlayacak ve kamu denetimini güçlendirecektir.

Özel okullarda notlandırma uygulamalarının güvenilirliğini artırmaya yönelik bütüncül bir denetim politikası geliştirilmeli.

Özel okullarda not şişirme uygulamalarının önüne geçmek için MEB, mevcut düzenlemelerin ötesine geçen güçlü ve bağımsız bir denetim mekanizması oluşturmalıdır. Her okulun yıllık not dağılım raporları düzenli olarak analiz edilmeli, olağandışı yığılmalar tespit edildiğinde ölçme-değerlendirme süreçlerine yönelik dış denetimler başlatılmalıdır. TEOG döneminde olduğu gibi, okul bazlı başarı profillerinin merkezî düzeyde izlenmesi ve kamuoyuyla paylaşılması, yapay başarı iddialarını denetlenebilir hâle getirecektir. Ayrıca öğretmenlerin notlandırma süreçlerinde okul yönetiminden kaynaklanan baskılardan korunması için yasal güvence sağlanmalı; nesnel ve standart rubriklerin fiilen uygulanması zorunlu hâle getirilmelidir. Bu önlemler, notlandırma süreçlerinin güvenilirliğini artıracak ve eğitim sistemine duyulan kurumsal güvenin yeniden inşasına katkı sağlayacaktır.

Uluslararası iyi uygulama örneklerinin değerlendirilip kültüre uyarlama çalışmaları yürütülmeli.

Öğretmen niteliğini ve müfredat esnekliğini artırma modelleri devlet okulları tarafından incelenmeli ve özel okullara güçlü bir rekabetçi alternatif sunularak özel okula yönelme ihtiyacı da azaltılmalıdır. Kanada'nın bölgesel eşitliği hedefleyen finansman modelleri gibi modeller örnek alınarak, kamu okulları arasındaki kaynak farkları giderilmeli ve özel okulların neden olduğu fırsat eşitsizliği gelirle duyarlı mekanizmalarla dengelenmelidir.

Şeffaflık ile izleme ve değerlendirme mekanizmaları güçlendirilmeli.

Hem özel okulların hem de devlet okullarının eğitim niteliği, sundukları imkanlar ve öğrenci başarıları MEB tarafından düzenli olarak izlenmeli, değerlendirilmeli ve sonuçlar kamuoyu ile şeffaf bir şekilde paylaşılmalıdır.

Kaynakça

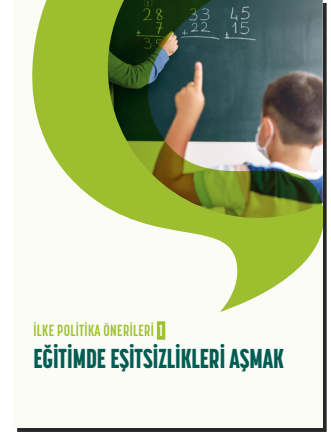
- Arslan, B., & Şen, A. (2021). Analysis of public high schools admitting students by examination in Turkey: Efficiency and university success. *SSRN*. doi: 10.2139/ssrn.3939070
- Atay, S. (2024). Devlet desteklerinin özel okulların nicel durumlarına etkisi üzerine bir araştırma: Karşılaştırmalı bir analiz. *Uluslararası Ekonomi Siyaset İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 7(1), 30–53.
- Aydın, H., & Uçar, M. (2022). Türkiye’de özel öğretimin gelişimi: Eğilimler ve sorunlar. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 45–60.
- Aydın, M. B. (2024). *Eğitim izleme raporu 2023* (Alan İzleme Raporları: 2024/17). İstanbul: İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı. doi: 10.26414/air17
- Bosetti, L., & Gereluk, D. (2016). *Understanding school choice in Canada*. University of Toronto Press.
- British Council & Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV). (2013). *Turkey national needs assessment of state school English language teaching*. Ankara.
- Büyükkarç, K. (2021). Özel okullarda İngilizce öğretiminde güncel yaklaşımlar. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 5(1), 44–61.
- Can, N. (2019). Velilerin okul tercihinde etkili olan faktörler. *Eğitim ve Bilim*, 44(198), 103–120.
- Cheema, J. R., Siddiqui, S., & Paarlberg, A. (2025). Investigating private and public school performance gap: A case study in Turkey. *International Journal of Educational Development*, 113, 103205. doi: 10.1016/j.ijedu-dev.2025.103205
- Council of Ministers of Education, Canada (CMEC). (2022). *Education in Canada: An overview*. <https://www.cmec.ca/299/Education-in-Canada-An-Overview.html> adresinden erişildi.
- DiPrete, T. A., & Eirich, G. M. (2006). Cumulative advantage as a mechanism for inequality: A review of theoretical and empirical developments. *Annual Review of Sociology*, 32, 271–297.
- Doğan, E. (2020). Devlet okullarında yabancı dil öğretimi: Öğretmen görüşleri ışığında bir değerlendirme. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 23–38.
- Eğitim Reformu Girişimi (ERG). (2023). *Eğitim izleme raporu 2023*. İstanbul: ERG.
- Eğitim Reformu Girişimi (ERG). (2024). *TIMSS 2023 Türkiye değerlendirme raporu*. İstanbul: ERG.
- Field, S., Kuczera, M., & Pont, B. (2007). *No more failures: Ten steps to equity in education*. OECD Publishing.
- Garipağaoğlu, B. Ç. (2015). Özel okul sektörü ve etik dışı başarı mühendisliği uygulamaları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 16(3), 181–200.
- Gümüş, S., & Bellibaş, M. Ş. (2020). Parental choice and school diversity in Turkey: A policy analysis. *International Journal of Educational Development*, 75, 102189.
- Gürten, E., Demirkaya, A. S., & Doğan, N. (2019). Uzmanların PISA ve TIMSS sınavlarının eğitim politika ve programlarına etkisine ilişkin görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 52, 287–319.

- İşeri, A. (2019). Uluslararası PISA yeterlikleri ve Türkiye öğretim programları kazanımları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 392–418.
- Karagöz N. (2022). *Özel okulların rekabet avantajlarının belirlenmesi ve analizi: Bir karma yöntem araştırması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Karakurt, H. D. (2021). *Velilerin özel okul seçim kriterleri ve bu kriterlerin dayandığı kişisel değerleri: Bir karma yöntem araştırması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Karavuş Altınok, S. (2019). *Eğitim ve öğretim desteğinin özel okullaşmaya etkisinin sosyolojik analizi* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kurada, K. (2022). *Planlı davranış teorisi bağlamında velilerin özel okul tercihlerini etkileyen faktörlerin incelenmesi* (Doktora tezi). Öncü Okul Yöneticileri Derneği, İstanbul.
- Kurada, K., & Özdemir, A. (2022). Planlı davranış teorisi bağlamında velilerin özel okul tercihlerini etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Okul Yönetimi*, 2(2), 87–105.
- Lubienski, C., & Lubienski, S. T. (2006). Charter, private, public schools and academic achievement: New evidence from NAEP mathematics data. *National Center for Education Statistics*.
- Merton, R. K. (1968). The Matthew effect in science. *Science*, 159(3810), 56–63.
- Mete, Y. A. (2013). Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ve Finlandiya’da öğretmen yetiştirme ve atama politikaları. *Turkish Studies*, 8(12), 859–878.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2022). *Temel Eğitimde 10.000 Okul Projesi Tanıtım Raporu*. Ankara: MEB Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2023a). *Destekleme ve Yetiştirme Kursları (DYK) Uygulama Kılavuzu 2023–2024*. Ankara: Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2023b). *Millî eğitim akademisi tanıtım sunumu*. Ankara: Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2023c). *PISA 2022 Türkiye ulusal raporu*. https://www.meb.gov.tr/meb_yayimlar/pisa-2022-turkiye-ulusal-raporu.pdf adresinden erişildi.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2023d). *Türkiye yüzyılı maarif modeli program tanıtım belgesi*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2024a). *MEB istatistikleri: Örgün eğitim 2023-2024*. <https://sgb.meb.gov.tr/www/mill-e-gitim-istatistikleri-orgun-egitim-20232024/icerik/629> adresinden erişildi.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2024b). *TIMSS 2023 raporu: 4. ve 8. sınıf öğrencilerinin matematik ve fen başarıları*. Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü. https://odsgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2024_12/23102111_timss2023rapor2012kapakli.pdf adresinden erişildi.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2024c). *2023–2024 eğitim öğretim yılı ücretsiz yardımcı kaynak raporu*. Ankara: Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2025). *Millî Eğitim Bakanlığı Bireysel Öğrenme Platformu (MEBİ)*. EBA. <https://mebi.eba.gov.tr>

- Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü (MEB ÖGM). (2024). *Psikososyal destek uygulamaları el kitabı*. MEB ÖGM.
- Mullis, I. V. S., Martin, M. O., Foy, P., & Hooper, M. (2020). *TIMSS 2019 international results in mathematics and science*. TIMSS & PIRLS International Study Center, Lynch School of Education, Boston College, Boston.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2019). *Balancing school choice and equity: An international perspective based on PISA*. OECD Publishing.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2023a). *PISA 2022 assessment and analytical framework*. OECD Publishing. doi: 10.1787/dfe0bf9c-en
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2023b). *PISA 2022 results: Excellence and equity in education (Volume I)*. OECD Publishing.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2023c). *Taking stock of education reform: OECD policy perspectives*. OECD Publishing.
- Polat, M. (2024). *Millî Eğitim Akademisi ve öğretmen yetiştirme sürecinin dönüşümü* (Politika Notu: 2024/60). İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı. doi: 10.26414/pn060
- Polat, H., & Boydak Özdan, D. (2020). Türk eğitim sisteminde fırsat ve imkân eşitliğine ilişkin öğretmen görüşleri. *On-dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(1), 129–146. doi: 10.7822/omuefd.828176
- Polat, S., & Kaya, D. (2021). Türkiye’de özel öğretim politikaları ve teşvik sistemleri. *Eğitim Politikaları Dergisi*, 1(1), 20–38.
- Rasmussen, J. (2008). Equity in education: The case of Denmark. In *Equity in education: Students with disabilities, learning difficulties and disadvantages* OECD Publishing.
- Sahlberg, P. (2011). *Finnish lessons: What can the world learn from educational change in Finland?* Teachers College Press.
- Sarier, Y. (2021). PISA uygulamalarında Türkiye’nin performansı ve öğrenci başarısını yordayan değişkenler. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 25(3), 905–926.
- Suna, H. E., & Özer, M. (2021). Türkiye’de sosyoekonomik düzey ve okullar arası başarı farklarının akademik başarı ile ilişkisi. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 12(1), 54-70.
- Şirin, H. (2022). Özel okullarda öğretmen istihdamı ve güvencesizlik: Nitelikli öğretmen kaybı sorunu. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 19(3), 211–230.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2023). *On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028)*. https://www.sbb.gov.tr/wpcontent/uploads/2023/10/On_Ikinci_Kalkinma_Plani_2024-2028.pdf adresinden erişildi.
- Türk Eğitim Derneği (TEDMEM). (2020). *FATİH Projesi değerlendirme raporu: Nereden Nereye?* TED Yayınları.
- Türk Eğitim Derneği (TEDMEM). (2022). *Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde insan kaynağı dağılımı*. Türk Eğitim Derneği Yayınları.

- Tiryakiol, S., Aydın, M. B., Mumcuoğlu, K. R., Yalçıntaş, Z., Topaloğlu, S. (2023). *Eğitimde eşitsizlikleri aşmak*, (Politika Önerileri: 2023/1). İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı. https://ilke.org.tr/files/netstk/50/web/115/4527/dosyalar/politika_onerileri_egitimde_esitsizlikler_1.pdf adresinden erişildi.
- Uzun, F., & Bolat, Y. (2023). Program dışı etkinliklerin öğrenci gelişimine etkisi. *Harran Maarif Dergisi*, 8(1), 14–35.
- Waslander, S., Pater, C., & van der Weide, M. (2010). *Markets in education: An analytical review of empirical research on market mechanisms in education*. OECD Publishing.
- West, A., & Ylönen, A. (2010). Market-oriented reforms in Swedish and English schools: School choice and equity. *Oxford Review of Education*, 36(1), 120. doi: 10.1080/03054980903518934
- Yıldırım Taştı, Ö. F., & Demir, C. E. (2022). Shadow education from shadows to the light: Case of basic high schools in Turkey. *Education and Science*, 47(211), 139–169.
- Yıldız, A., & Erdem, M. (2021). Özel okullarda teknoloji entegrasyon süreci ve dijital öğretim ortamlarının niteliği. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 11(2), 242–260.
- Yılmaztürk, H., & Balyer, A. (2022). Proje uygulayan okulların (proje okulları) yönetsel uygulamalarının okul merkezli yönetim açısından incelenmesi. *Journal of Academic Social Science Studies*, 15(89).
- Yüce, P. (2024). Özel okullarda veli memnuniyeti: Bir ölçek geliştirme çalışması. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(49), 1599-1621.
- Zoraloğlu, Y. (1998). Eğitimde fırsat eşitliği ve Türkiye'deki uygulamaları. *Çağdaş Eğitim*, 23(241), 30–36.
- 5580 Sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu (2007). T.C. Resmî Gazete, 10015, 08.02.2007.

Yayınlarımız

Eğitimde fırsat eşitliği, bireylerin toplumsal ve ekonomik koşullarından bağımsız olarak nitelikli eğitime erişimini garanti altına alan temel bir ilkedir. Türkiye’de özel okulların sunduğu gelişmiş imkanlar, eğitim sisteminde önemli fırsatlar yaratmakla birlikte, bu imkanlara yalnızca belirli sosyoekonomik grupların erişebilmesi, eşitlik ilkesini zedeleyen yapısal bir soruna işaret etmektedir. Bu rapor, özel ve devlet okulları arasındaki imkan farklılıklarını öğrenme ortamları, ğretmen niteliği, akademik başarı ve sosyoekonomik ayrışma bağlamında analiz etmekte; Finlandiya, Singapur ve Hollanda gibi ülkelerin iyi uygulama örneklerinden hareketle Türkiye için kapsamlı bir değerlendirme sunmaktadır.

Bu politika notu, eğitimde fırsat eşitliğini güçlendirmeye yönelik karar alıcılara uygulanabilir politika nerileri geliştirmektedir. Okul temelli bütçeleme modelinden tam gün kamusal anaokullarının yaygınlaştırılmasına, özel okullarda bursluluk oranlarının artırılmasından kamu–zel işbirliklerinin yeniden düzenlenmesine kadar çeşitli öneriler, eğitimde adalet ve kaliteyi güçlendirmeyi hedeflemektedir. Böylelikle bu çalışma, tüm öğrencilerin nitelikli eğitime eşit koşullarda erişimini sağlayacak kapsayıcı ve sürdürülebilir bir eğitim ekosistemine katkı sunmayı amaçlamaktadır.